

سیر تاریخی قوانین مطبوعات ایران

حمید مقدم فر
پژوهش‌گر علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

هیچ ضابطه و معیاری برای حقوق و جرائم مطبوعاتی وجود نداشت و در اغلب مواقع و بخصوص در دوره خودکامگی پهلوی، سیطره کامل پلیس بر مطبوعات برقرار بود. پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران، یکی از بازرزترین تحولاتی که در زمینه حقوق مطبوعات در ایران به چشم می‌خورد، توجه به حقوق و رسالت مطبوعات و اعمال قانون در جرایم مطبوعاتی است. در این راستا نقد و بررسی

بررسی قوانین ایران نشان می‌دهد که اولین ماده قانونی درباره مطبوعات در ۱۴ ذی‌قعدة ۱۳۳۴ ه. ق. یعنی حدود هشتاد سال پس از انتشار اولین روزنامه به مدیریت میرزا صالح شیرازی به تصویب رسید. پس از آن نیز تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی ایران انبوهی از قوانین مطبوعاتی تصویب شد که این قوانین، در مواردی، بیشتر به منظور گسترش اختناق و تشدید قید و بند بر مطبوعات بود. علاوه بر آن، در این مدت

قوانین مطبوعاتی نیز در روزنامه‌ها و مجله‌ها به نحو چشمگیری رو به افزایش نهاده است. بنابراین، فهرست حاضر برای شناخت بهتر دست‌اندرکاران مراجع قانونی ذیصلاح و همچنین روزنامه‌نگاران و محققان حقوق مطبوعات از کلیه مقررات موضوعه در این زمینه تهیه و تنظیم گردیده است. این فهرست در بردارنده قوانین و آیین‌نامه‌های مطبوعاتی از آغاز قانونگذاری تا حال - بدون توجه به نسخ صریح یا ضمنی آنها - است که به ترتیب تاریخ تصویب ارائه می‌گردد:

قانون اساسی، مورخ ۱۴ شهر ذی‌القعدة ۱۳۲۴ هـ. ق. - اولین ماده قانونی در باب مطبوعات را در اصل سیزدهم قانون اساسی مصوب ۱۴ ذی‌القعدة ۱۳۲۴ هجری قمری می‌یابیم. قسمت اخیر اصل مذکور بدین قرار است: «... لذا عموم روزنامه‌ها مادامی که مندرجات آنها مخل اصلی از اصول اساسی دولت و ملت نباشد مجاز و مختارند که مطالب مفید عام‌المنفعه را، همچنان مذاکرات مجلس و صلاح‌اندیشی خلق را بر آن مذاکرات به طبع رسانیده منتشر نمایند و اگر کسی در روزنامه‌جات و مطبوعات برخلاف آنچه ذکر شد و به اغراض شخصی چیزی طبع نماید یا تهمت و افتراء بزند قانوناً مورد استنطاق و محاکمه و مجازات خواهد شد.»

متمم قانون اساسی، مورخ ۲۹ شعبان ۱۳۲۵ هـ. ق. - نظر به اینکه در تهیه قانون اساسی سابق دقت لازم اعمال نشده و پاره‌ای مسائل مهم و اساسی در آن مسکوت مانده بود طرح متمم قانون اساسی تنظیم و در ۲۱ شعبان ۱۳۲۵ هجری قمری به تصویب محمدعلی شاه رسید و به موقع اجرا گذاشته شد. اصول بیستم، هفتاد و هفتم، هشتاد و نهم این قانون درباره مطبوعات است.

به موجب اصل بیستم: «عامه مطبوعات غیر از کتب ضلال و مواد مضره به دین مبین، آزاد و ممیزی در آنها ممنوع است ولی هرگاه چیزی مخالف قانون مطبوعات در آنها مشاهده شود نشردهنده یا نویسنده بر طبق

قانون مطبوعات مجازات می‌شود...» قانون مطبوعات که در این اصل به آن اشاره شد قانون مطبوعات مصوب پنجم محرم ۱۳۲۶ هجری قمری است که بعداً تنظیم گردید. بنا بر اصل هفتاد و نهم: «در موارد تفصیلات سیاسی و مطبوعات هیئت منصفین در محاکم حاضر خواهند بود.» اصل بیستم متمم قانون اساسی به مقدار زیادی از ماده ۱۸ قانون اساسی بلژیک الهام گرفته بود و حتی قسمت آخر آن عیناً ترجمه از ماده ۱۸ همان قانون است. در مورد هیئت منصفه نیز اصل ۷۹، به تقلید از ماده ۹۸ قانون اساسی بلژیک تنظیم شده است.

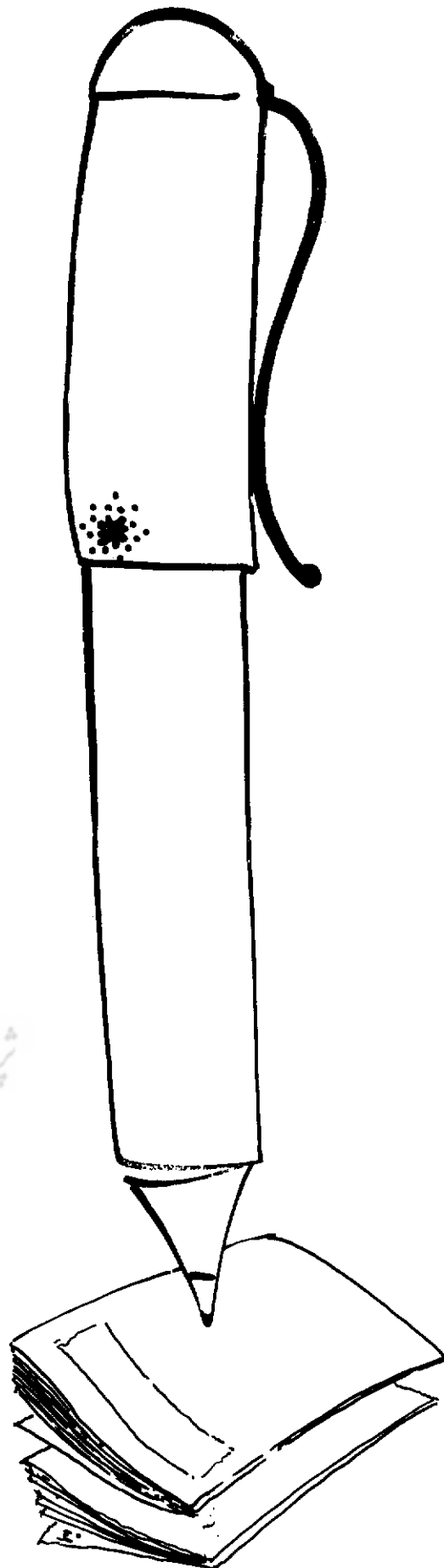
قانون مطبوعات مصوب پنجم محرم ۱۳۲۶ هـ. ق. - اولین قانون مطبوعات در ایران است که در تاریخ پنجم محرم ۱۳۲۶ هجری قمری تصویب شده و شامل یک مقدمه و شش فصل (چاپخانه و کتابخانه - طبع کتب - روزنامه‌جات مقرر - اعلانات - حدود تقصیر نسبت به جماعت - محاکمه) و جمعاً ۵۲ ماده است. این قانون از قانون مطبوعات ۲۹ ژوئیه ۱۸۸۱ فرانسه که به «مسنور آزادی مطبوعات» معروف است اقتباس و ترجمه شده است.

نقص بزرگ این قانون، مسکوت گذاردن موضوع هیئت منصفه است که به موجب اصل ۷۹ متمم قانون اساسی سابق باید در محاکم رسیدگی به تفصیلات مطبوعات حضور داشته باشند.

قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۹ شهر رمضان ۱۳۳۰ هـ. ق، مطابق ۱۱ شهریور ۱۲۹۰ هـ. ش با اصلاحات و الحاقات بعدی - ماده ۱۸۷ این قانون مقرر می‌دارد: «به جرمهای جنحه که به واسطه مطبوعات حاصل می‌شود در محکمه جنایی رسیدگی می‌شود.»

قانون شورای عالی معارف، مصوب ۱۳۰۰/۱۲/۲۰ ش - مواد ۱۲ الی ۱۵.

قانون راجع به نظارت مطبوعات، مصوب ۱۳۰۱/۸/۱۰ ش - این قانون که به منظور پیشگیری از نشر مطالب ضددینی از

تصویب مجلس گذشت، شامل ۲ ماده بود و آن را قانونی می‌توان دانست که به ابتکار علمای مذهبی وضع شده بود.

قانون موقت هیئت منصفه، مصوب ۱۳۰۱/۹/۱۰ - شامل ۴ ماده است.

قانون تمدید قانون موقتی هیئت منصفه، مصوب ۱۳۰۱/۱۲/۲۸ - یک ماده است.

قانون مجازات عمومی، مصوب ۱۳۰۴/۱۱/۷ - مواد ۱۵۱ و ۱۶۴ الی ۱۶۷ و ۶۱ الی ۶۸ و ۷۰ الی ۷۲ و ۷۶ الی ۷۸. این قانون راجع به مطبوعات است. قانون مجازات عمومی با تصویب قانون مجازات اسلامی، نسخ شده و در حال حاضر قابلیت اجرایی ندارد.

قانون محاکمه وزرا و هیئت منصفه، مصوب ۱۶ و ۲۰ تیرماه ۱۳۰۷ - مواد نهم و دهم این قانون مربوط به شرایط انتخاب و حدود اختیارات هیئت منصفه است.

آیین‌نامه اجرایی ماده ۵۹ قانون ثبت اسناد و املاک راجع به طرز تقسیم اعلانات ثبت اسناد بین جراید، مصوب ۱۳۰۹/۲/۳.

قانون هیئت منصفه مصوبه ۱۳۱۰/۳/۱۰ - ۱۴ ماده و یک تبصره است. به موجب آن ماده ۹ و ۱۰ قانون محاکمه وزرا و هیئت منصفه مصوب ۱۳۰۷/۴/۱۶ نسخ شده است.

این قانون رسیدگی به جرمهای سیاسی و مطبوعاتی را در صلاحیت دیوان جنایی و یا حضور هیئت منصفه قرار داده، جرم مطبوعاتی را تعریف کرده و جرمهای غیرمطبوعاتی ارتكابی به وسیله مطبوعات را برشمرده است. همچنین شرایط اعضای هیئت منصفه، نحوه تعیین اعضا و چگونگی شرکت آنان در محاکمات مطبوعاتی و حدود اختیاراتشان را مشخص کرده است.

مقررات راجع به عده هیئت منصفه در سال

متمم قانون اصلاح قسمتی از قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۲۱/۱۰/۲۴ - ماده واحده

افزوده شدن تبصره‌هایی به ماده ۱۲ آیین‌نامه اجرایی قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۲۷/۱۰/۳

اصلاح آیین‌نامه اجرای قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۲۷/۴/۳۰

قانون اصلاح قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۷۲/۱۲/۱۲ - ماده واحده‌ای است که به

موجب آن، اشخاصی که نشریه آنها توقیف گشته مادام که تکلیف‌نهایی آنها تعیین نشده به هیچ عنوان نباید روزنامه یا نشریه دیگر انتشار دهند. ماده یک قانون مصوب سوم دی ماه ۱۳۲۱ خورشیدی ملغی و نوشتن روزنامه و مجله احتیاج به داشتن امتیاز و اجازه شورای عالی فرهنگ ندارد. کسانی که از خزانه دولت یا بانکها یا بنگاههای مستقل حقوق می‌گیرند از داشتن روزنامه یا سمت مدیر یا سردبیر روزنامه یا نشریه ممنوع هستند.

۱۳۱۶، مصوب ۱۳۱۰/۳/۱۰

قانون اصلاح قسمتی از قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۲۱/۱۰/۳ - ماده ۳ و یک تبصره است، در ماده اول، علاوه بر شرایط مقرر در قانون مطبوعات مصوب ۶ محرم ۱۳۲۶ ه. ق داشتن تمکن مالی و سرمایه علمی و صلاحیت اخلاقی از شرایط لازم برای انتشار روزنامه یا مجله به تشخیص شورای عالی فرهنگ قرار داده شده است. در ماده ۲، ماده ۳۴ قانون مطبوعات اصلاح گردیده است.

آیین‌نامه اجرای قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۲۱/۱۰/۳ - این آیین‌نامه مشتمل بر ۲۰ ماده است و در آن شرایط شایستگی اخلاقی، سرمایه علمی و تمکن مالی صاحب امتیاز یا مدیر یا سردبیر، مشروحاً ذکر شده و در ماده بیستم نیز آمده است: «صاحب امتیاز و مدیر و سردبیر روزنامه یا مجله در مورد جرائم مطبوعاتی و موارد مندرج در ماده دوم قانون مطبوعات مصوب سوم دی ماه ۱۳۲۱ مسؤلیت مشترک دارند».

قانون الغای قوانین مطبوعاتی به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ ه. ق، مصوب ۱۳۲۹/۱۰/۲۷ - ماده واحده: «کلیه قوانین مربوط به مطبوعات به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ ه. ق ملغی است...».

لایحه قانونی متمم لایحه قانونی مطبوعات، مصوب ۱۳۳۱/۱۰/۱ - در دوماده و راجع به تکلیف دادگاه در رسیدگی به خسارت ناشی از توقیف نشریه در صورت براءت متهم است.

لایحه قانونی مطبوعات، مصوب ۱۳۳۱/۱۱/۱۵ - دومین قانون مطبوعات ایران است که در تاریخ ۱۵ بهمن ۱۳۳۱ با استفاده از اختیارات حاصله از ماده واحده مصوب مرداد ۱۳۳۱ مستقیماً توسط دکتر مصدق وضع شده است و مشتمل بر پنج فصل (تعریف و تأسیس روزنامه و مجله - حق جوابگویی و آیین نامه های مطبوعاتی - جرائم مطبوعاتی - تخلفات - دادرسی مطبوعاتی و هیئت منصفه) و ۴۶ ماده و ۱۱ تبصره است. در این قانون، قانون مطبوعات مصوب محرم ۱۳۲۶ ه. ق و کلیه قوانین و لوایح قانونی و مقررات مغایر لغو اعلام شده است.

لایحه قانونی متمم لایحه قانونی مطبوعات، مصوب ۱۳۳۲/۳/۲۰ - به موجب آن مواد ۸ و ۳ لایحه قانونی مطبوعات مصوب ۱۳۳۱/۱۱/۱۵ لغو و اصلاح گردیده است.

لایحه مربوط به نشر آگهیهای دولتی، مصوب ۱۳۳۳/۹/۳۰ - شامل ۵ ماده است.

لایحه قانونی مطبوعات، مصوب کمیسیون مشترک مجلسین ۱۳۳۴/۵/۱۰ - پس از وقوع کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، کلیه قوانین مصوبه شخص دکتر مصدق - از جمله قانون مطبوعات مصوبه ۱۵ بهمن ۱۳۳۱ - لغو گردید و کمیسیون مشترک مجلسین در تاریخ ۱۳۳۴/۵/۱۰ قانون جدیدی در مورد مطبوعات وضع کرد. در این قانون که سومین قانون مطبوعات ایران بود اصل سیزدهم قانون اساسی سابق و اصل بیست و یکم متمم آن و همچنین آزادی مطبوعات نقض گردید. این قانون شامل ۴۲ ماده و ۲۱ تبصره در پنج فصل (تعریف و تأسیس روزنامه و مجله - حق جوابگویی، آیین نامه های مطبوعاتی - جرائم - تخلفات - دادرسی مطبوعاتی، هیئت منصفه) بود و تا سرنگونی رژیم شاهنشاهی در ایران حاکمیت داشت. این قانون، قانون مطبوعات مصوب محرم ۱۳۲۶ و کلیه قوانین و مقررات مغایر را لغو نموده است.

قانون مربوط به نشر آگهیهای دولتی، مصوب ۱۳۳۶/۴/۱۳ - ۴ ماده است.

در تشکیل محاکم جنایی، مصوب ۱۳۳۷/۵/۱ - ماده ۱۹ این قانون مقرر می دارد: «در موارد جرائم سیاسی و مطبوعاتی که دادگاه جنایی با حضور هیئت منصفه تشکیل می شود هیئت منصفه نیز احضار می شوند.»

آیین نامه مربوط به خبرنگاران عکاس جراید و مجلات، مصوب ۱۳۳۷/۷/۲۶

قانون مربوط به تشکیل دادگاه اطفال بزهدار، مصوب ۱۳۳۸/۸/۲۷ - ماده ۹

این قانون مربوط به مطبوعات است.

قانون مربوط به موافقتنامه فرهنگی بین دولتین ایران و ایتالیا، مصوب ۱۳۳۹/۱/۲۸ - مواد ۱ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ متن قرارداد مربوط به مطبوعات است.

آیین نامه مجله حقوقی وزارت دادگستری، مصوب ۱۳۴۱/۹/۲۹

تصویب نامه راجع به لغو امتیاز روزنامه ها و مجلات که تیراژ آنها کمتر از سه هزار و پنج هزار است، مصوب ۱۳۴۱/۱۲/۲۵ - مشتمل بر ۷ ماده بوده و روزنامه و مجلاتی که امتیاز آن برای شهرستانها داده شده است و در همان شهرستان به طبع می رسد از مقررات مذکور در این تصویب نامه مستثنی شده است.

قانون مربوط به تأسیس وزارت اطلاعات، مصوب ۱۳۴۲/۱۲/۲۷ - ماده ۱ الی ۸ این قانون راجع به مطبوعات است.

آیین نامه سازمان و وظایف ادارات اطلاعات و مطبوعات وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی، مصوب ۱۳۴۳/۳/۱۸. قانون مربوط به موافقتنامه فرهنگی بین دولت ایران و دولت بلژیک، مصوب ۱۳۴۳/۴/۲۸ - مواد ۱ و ۲ و ۹ الی ۱۲ موافقتنامه مربوط به مطبوعات است.

آیین نامه خبرنگاران و خبرنگاران عکاس در ایران، مصوب ۱۳۴۳/۸/۵.

لغو تصویب نامه مربوط به درج بیلان در جراید محلی، مصوب ۱۳۴۶/۲/۱۸.

آیین نامه تنظیم امور اعلانات (به استناد ماده ۱۰ لایحه قانونی مطبوعات مصوبه ۱۳۳۴ و ماده ۳ قانون تأسیس وزارت اطلاعات) مصوب ۱۳۴۸/۱/۲۳.

قانون نظام صنفی، مصوب ۱۳۵۰/۳/۱۶ - ماده ۶۱ این قانون مربوط به مطبوعات است.

آیین‌نامه مجله حقوقی وزارت دادگستری، مصوب ۱۳۵۱/۱۰/۲۶.

قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴/۳/۱۱ با اصلاحات و الحاقات مورخ ۱۳۵۲/۵/۱۷ - مطابق تبصره ذیل بند ۲۴ از ماده ۵۵، دایر کردن دفتر روزنامه و مجله به وسیله مالک از نظر این قانون استفاده تجاری محسوب نمی‌شود.

قانون تأسیس وزارت اطلاعات و جهانگردی، مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۶ - بندهای و، زو، و ل ماده اول این قانون مربوط به مطبوعات است.

آیین‌نامه واحدهای اطلاعات و انتشارات و روابط عمومی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی، مصوب ۱۳۵۳/۱۲/۲۸ - مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ مربوط به مطبوعات است.

قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتر یاران، مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۵ - بند ۴ ماده ۱۵ این قانون، مدیریت روزنامه یا مجله اعم از مدیر مسئول یا مدیر داخلی و صاحب امتیاز و سردبیر - به استثنای نشریه کانون سردفتران و مجلاتی که صرفاً جنبه علمی داشته باشند - را جزو مشاغل منافی شغل سردفتری و دفتر یاری شمرده است.

آیین‌نامه نویسندگان مطبوعاتی و خبرنگاران، مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۲ - شامل ۱۹ ماده و ۶ تبصره و در ۵ فصل به این شرح است: فصل اول: تعریف نویسنده مطبوعاتی و خبرنگار؛ فصل دوم: شرایط کار نویسندگان مطبوعاتی و خبرنگاران؛ فصل سوم: مدت اعتبار پروانه‌های نویسندگان مطبوعاتی و خبرنگاران؛ فصل چهارم: وظایف نویسندگان مطبوعاتی و خبرنگاران؛ فصل پنجم: مقررات مختلف.

قانون موافقتنامه فرهنگی بین دولتین ایران و تایلند، مصوب ۱۳۵۶/۱۲/۲۱ - ماده ۸ موافقتنامه مربوط به مطبوعات است.

آیین‌نامه روش تنظیم و نشر آگهیهای

وزارت دادگستری در مرکز و شهرستانها، مصوب ۱۳۵۷/۸/۳ - مواد ۶ الی ۱۰ این آیین‌نامه راجع به مطبوعات است.

قانون موافقتنامه فرهنگی بین دولتین ایران و بنگلادش. مصوب ۱۳۵۷/۱۲/۱۲ - ماده ۹ این قانون مربوط به مطبوعات است.

آیین‌نامه تأسیس مؤسسات خبری و نمایندگی خبرگزاریهای خارجی در ایران - مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۰

لایحه قانونی مطبوعات مصوبه شورای انقلاب مورخ ۱۳۵۸/۵/۲۰ - شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران در تاریخ بیستم مردادماه ۱۳۵۸، اولین قانون مطبوعات در نظام جمهوری اسلامی ایران را که در حقیقت چهارمین قانون مطبوعات از بدو قانونگذاری به بعد شمرده می‌شود، به تصویب رساند. این قانون فصل‌بندی نشده و مشتمل بر ۴۱ ماده و ۱۷ تبصره است. طبق آن، کارگزاران و عوامل رژیم گذشته از انتشار نشریه ممنوع شده‌اند. مستخدمین دولت مجاز به داشتن امتیاز انتشار روزنامه گردیده‌اند. مقرر شده به جرائم ارتكابی مطبوعات در دادگاه جنایی با حضور هیئت منصفه رسیدگی شود. شرایط و نحوه انتخاب هیئت منصفه و حدود اختیارات آنها نیز طی مواد ۳۱ الی ۳۸ قانون مذکور مشخص شده است. این لایحه قانونی با لغو کلیه قوانین و مقررات مغایر، تنظیم آیین‌نامه اجرایی را به عهده وزارت ارشاد قرار داده و تأکید کرده است که سعی شود جز آنچه مربوط به اعمال حاکمیت دولت است، اجرای قانون حاضر به سازمانهای صنفی واگذار شود.

لایحه قانونی راجع به اصلاح تبصره ۳ ماده ۴ قانون مطبوعات و الحاق یک تبصره به ماده ۷ قانون مزبور، مصوب ۱۳۵۸/۷/۱۰

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۵۸/۸/۲۴ با اصلاحیه جدید - پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران به منظور فراهم آمدن زمینه‌های عملی

مناسب جهت حاکمیت اسلام در تمامی شئون مملکت، لازم بود قانون اساسی که مبین بنیادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ایران بر اساس اصول اسلامی که رسالت آن عینیت بخشیدن به زمینه‌های ذهنی نهضت در به وجود آوردن جامعه‌ای مبتنی بر قسط و عدل اسلامی است تدوین گردد. لذا بدین منظور مجلس خبرگان تحت عنوان «مجلس بررسی نهایی قانون اساسی» در تاریخ بیست و هشتم مرداد ماه ۱۳۵۸ با عضویت هفتاد و دو نماینده افتتاح گردید. این مجلس با عضویت جمع کثیری از اسلام‌شناسان و فقهای بزرگ با کوشش‌های مستمر و شبانه‌روزی به مدد روح اسلامی حاکم بر جو مجلس و حمایت قاطع حضرت امام(ره) و امت در مدتی بیش از سه ماه به تنظیم و تدوین قانون اساسی توفیق یافت. این قانون در دوازده فصل مشتمل بر یکصد و هفتاد و پنج اصل تنظیم و با اکثریت دو سوم مجموع نمایندگان «مجلس بررسی نهایی قانون اساسی» تصویب شد و در تاریخ ۱۳۵۸/۸/۲۴ هجری شمسی مطابق با ۲۴ ذی‌الحجه ۱۳۹۹ هجری قمری به تصویب نهایی رسید. سپس متن آن در سال ۱۳۶۸ مورد تجدیدنظر واقع و در چهارده فصل و مشتمل بر یکصد و هفتاد و هفت اصل، در همه‌پرسی مورخ ۱۳۶۸/۵/۶ توسط ملت ایران تأیید گردید.

اصول یازدهم، بیست و چهارم، یکصد و شصت و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مربوط به مطبوعات است. در این اصول، آزادی مطبوعات تضمین شده، رسیدگی به جرائم مطبوعاتی با حضور هیئت منصفه و به صورت علنی در صلاحیت محاکم دادگستری قرار گرفته و استفاده از زبانهای محلی و قومی در مطبوعات نیز آزاد اعلام شده است. در اصول مذکور آمده است:

اصل پانزدهم: «...استفاده از زبانهای محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس در کنار زبان فارسی آزاد است.»

اصل بیست و چهارم: «نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند مگر آن که

محل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشد. تفصیل آن را قانون معین می‌کند.»
اصل یکصد و شصت و هشتم: «رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیئت منصفه در محاکم دادگستری صورت می‌گیرد. نحوه انتخاب، شرایط، اختیارات هیئت منصفه و تعریف جرم سیاسی را قانون بر اساس موازین اسلامی معین می‌کند.»

لایحه قانونی راجع به تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش، مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۲۷ بند ۱۴ ماده ۶ این قانون راجع به مطبوعات است و به موجب آن ارائه ضوابط لازم در مورد مطبوعات و رسانه‌های گروهی کشور از نظر تربیتی و رعایت مصالح ملی و اسلامی جزو وظایف و اختیارات شورای عالی آموزش و پرورش است.

آیین‌نامه نمایندگی توزیع و فروش نشریات، مصوب ۱۳۵۸/۱۲/۸ - مشتمل بر ۱۳ ماده است.

آیین‌نامه تأسیس و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانونهای آگهی و تبلیغاتی، مصوب ۱۳۵۸/۱۲/۲۷ - ماده ۱۵ این آیین‌نامه مقرر می‌دارد: «آگهیهای تبلیغاتی که از طریق رسانه‌های همگانی (رادیو، تلویزیون، سینما، روزنامه، مجله، سالنامه، ویزیتوری و مانند آن) پخش و انتشار می‌یابد تابع مقررات مندرج در این آیین‌نامه می‌باشد.»

لایحه قانونی راجع به خبرنگاران خارجی، مصوب ۱۳۵۹/۳/۲۸

قانون نظام صنفی، مصوب ۱۳۵۹/۴/۱۳ - به موجب تبصره ۱ ذیل ماده ۲ قانون نظام صنفی، روزنامه‌نگاران از شمول این قانون مستثنی هستند.

قانون فعالیت احزاب، جمعیت‌ها و انجمن‌های سیاسی و صنفی و انجمن‌های اسلامی یا اقلیت‌های دینی شناخته شده، مصوب ۱۳۶۰/۶/۷ - ماده ۱۶ این قانون مربوط به مطبوعات است.

آیین‌نامه اجرایی واحدهای صنفی موضوع قانون فعالیت احزاب مصوب ۶۰/۶/۷ - ماده ۲ آیین‌نامه مربوط به مطبوعات است.

قانون دیوان عدالت اداری، مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۴ - طبق تبصره ذیل این قانون مطبوعات و وسائل ارتباط جمعی قبل از ثبوت تخلف اعلام شده در دیوان، از درج و نشر آن ممنوعند.

آیین‌نامه تهیه و خرید خبر و قرارداد خبر، مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۵

آیین‌نامه اجرایی قانون انتخابات مجلس خبرگان موضوع اصول پنجم و یکصد و هفتم و یکصد و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۶۱/۷/۱۸ - تبصره ذیل ماده ۲۷ مقرر می‌دارد: «در صورتی که مطبوعات و نشریات یومیّه، هفتگی و ماهانه، در زمان ممنوعیت تبلیغات انتخابات، عکس و خبر و مطلبی بر له یا علیه یکی از نامزدهای خبرگان چاپ و منتشر نمایند، ناشر یا ناشرین بر طبق مقررات مسؤول خواهند بود.»

قانون راجع به موافقتنامه فرهنگی و هنری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک خلق الجزایر، مصوب ۲ اسفند ۱۳۶۱ - مواد ۹ و ۱۰ موافقتنامه

آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۸ - ماده ۱۷۶

قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)، مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸ - ماده ۱۰۴ و تبصره آن، ماده ۱۱۶ و تبصره آن، مواد ۱۴۰ و ۱۴۳ این قانون مربوط به مطبوعات است.

قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۶۲/۱۲/۹ - مواد ۶۲ و ۸۰ این قانون راجع به ممنوعیت مطبوعات و نشریات از درج آگهی و مطلب در طی سه روز مانده به اخذ رأی و مجازات تخلف از آن

است.

قانون موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سیرالئون، مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۲۳ - مواد ۵ و ۲

قانون موافقتنامه همکاری فرهنگی و علمی و فنی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری خلق چین، مصوب ۱۳۶۳/۱۱/۲۴ - ماده ۲

قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۶۴/۴/۵ - ماده ۷۴ این قانون مربوط به تعیین تکلیف مطبوعات و نشریات در طی سه روز قبل از اخذ رأی است.

آیین‌نامه اجرایی قانون انتخابات ریاست جمهوری مصوب ۱۳۶۴/۴/۵، تاریخ تصویب ۱۳۶۴/۴/۱۶ - مواد ۹۱ و ۹۴ درباره مجازات تخلف از ماده ۷۴ قانون انتخابات ریاست جمهوری ایران است.

قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۸ - این قانون، پنجمین قانون مطبوعات ایران شناخته می‌شود که پس از جرح و تغییرات مختلف در طرح قانون مطبوعات مصوبه دی ماه ۱۳۶۳ کمیسیون ارشاد اسلامی، سرانجام در تاریخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و مشتمل بر ۳۶ ماده و ۲۳ تبصره در شش فصل (تعریف مطبوعات - رسالت مطبوعات - حقوق مطبوعات - حدود مطبوعات - شرایط متقاضی و مراحل صدور پروانه - جرائم) است. با آنکه ماده ۳۴ مقرر داشته، به جرائم ارتكابی به وسیله مطبوعات در دادگاه صالحه با حضور هیئت منصفه رسیدگی شود، ولی قانون شرایط اعضا، نحوه انتخاب و حدود اختیارات هیئت منصفه را مسکوت گذارده است. در این قانون همچنین جرم مطبوعاتی تعریف نشده و سمت سردبیر حذف گردیده است و در تکلیف راجع به تنظیم آیین‌نامه اجرایی نیز برای سازمانهای صنفی نقشی پیش‌بینی نشده است.

قانون موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری غنا، مصوب ۱۳۶۶/۶/۳۱ - ماده ۵ و بند الف ماده ۲

قانون تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۶۶/۸/۳ - بند ۱۰ ماده ۴ این قانون، قبول اشتراک روزنامه‌ها و نشریات دوره‌ای را جزو وظایف شرکت پست قرار داده است.

آیین‌نامه اجرایی قانون ممنوعیت وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی از چاپ و انتشار نشریات غیرضرور مصوب ۱۳۶۵، مصوبه ۱۳۶۶/۱۰/۲۳

قانون مالیاتهای مستقیم، مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ - ماده ۹۶

استفساریه ماده ۲۲ قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۶۷/۲/۱

قانون موافقتنامه همکاریهای فرهنگی، علمی و فنی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری نیکاراگوا، مصوب ۱۳۶۷/۱۱/۲ - ماده ۲

قانون الحاق موادی به قانون نحوه حفظ آثار و یاد حضرت امام خمینی رضوان الله تعالی علیه، مصوب ۱۳۶۹/۶/۲۶ - مطابق ماده اول و تبصره ذیل آن، هر کس در آثار مکتوب یا غیرمکتوب حضرت امام مرتکب هر گونه دخل و تصرف متقلبانه‌ای اعم از جعل یا تزویر و یا تحریف شود و یا آثار متقلبانه مزبور را با علم به تقلبی بودن آن عمداً چاپ و نشر نماید در محاکم صالحه با توجه به دفعات جرم و با رعایت مراتب تعزیر به شش ماه تا سه سال حبس یا ۳۵ تا ۷۴ ضربه شلاق و پنجاه هزار تا پانصد هزار ریال جزای نقدی و یا به هر دو مجازات محکوم می‌شود.

تبصره - آثار متقلبانه معدوم و نشریه یا روزنامه به حکم دادگاه برای بار اول از یک روز تا ۵ روز و برای بار دوم از ۵ روز تا ۱۵ روز توقیف و در مراحل بعدی به حکم دادگاه توقیف می‌شود.

قانون الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۴ به ماده ۱۰ قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۶۵/۴/۱

قانون موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری متحده تانزانیا، مصوب ۱۳۶۵/۷/۲۴ - مواد ۲ الی ۴ و ۱۲

قانون ممنوعیت وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی از چاپ و انتشار نشریات غیرضرور، مصوب ۱۳۶۵/۷/۲۹ - ماده واحده با ۶ تبصره.

قانون نحوه اجرای اصل نودم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۶۵/۸/۲۵ - ماده ۸ این قانون مربوط به مطبوعات است.

آیین‌نامه اجرایی قانون مطبوعات مصوب اسفندماه ۱۳۶۴ - هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۸ به پیشنهاد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به استناد ماده ۳۵ قانون مطبوعات مصوب اسفندماه ۱۳۶۴، آیین‌نامه اجرایی قانون مذکور را در ۳۰ ماده و ۸ تبصره مشتمل بر ۴ فصل به شرح زیر تصویب نمودند: تعریف و مشخصات مطبوعات - شرایط صدور پروانه و مجوز انتشار نشریه - مواردی که مطبوعات (صاحبان پروانه و مدیران مسؤول) موظف به رعایت آن هستند - سایر مقررات. این آیین‌نامه و قانون مربوطه، در حال حاضر در ایران مجری است.

قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ - بندهای ۱، ۵، ۶، ۱۰، ۱۵، ۲۵ ماده ۲ این قانون مربوط به مطبوعات است.

اصلاحیه آیین‌نامه اجرایی قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۶۶/۶/۲۹ هیئت وزیران - به موجب آن ماده ۱۶ و تبصره یک ماده ۱۵ آیین‌نامه اجرایی قانون مطبوعات مصوبه اسفندماه ۱۳۶۴ حذف و ماده ۲۱ اصلاح گردیده است.

قانون اصلاح ماده ۲۲ قانون مطبوعات مصوب سال ۱۳۶۴، مصوبه ۱۳۶۹/۹/۴

قانون مالیاتهای مستقیم و قانون اصلاح موادی از قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ مجلس شورای اسلامی مشتمل بر اصلاحات مورخ ۱۳۷۱/۲/۷ - این قانون در تاریخ ۱۳۷۱/۲/۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و طبق بند ۹ ماده ۹۶ آن، صاحبان مجله‌ها و روزنامه‌ها مکلف به نگهداری دفاتر قانونی هستند و درآمد آنان از روی دفاتر قانونی تشخیص داده می‌شود.

آیین‌نامه تأسیس و نظارت بر چاپخانه‌ها و واحدهای وابسته، مصوب ۱۳۷۱/۹/۱ - مطابق تبصره ذیل ماده ۱۰، ادارات روزنامه و مجله‌هایی که دارای چاپخانه اختصاصی هستند، در صورتی که محل چاپخانه یا محل مربوط به امور اداری روزنامه یا مجله در یک ساختمان قرار داشته باشد، باید از یکدیگر جداگردند به ترتیبی که دو قسمت مجزای از یکدیگر تشخیص داده شوند. و به موجب ماده ۱۵ آیین‌نامه مذکور، سفارش‌دهنده و چاپخانه مربوط موظفند برای چاپ مطبوعاتی که به طور روزانه یا هفتگی یا ماهانه چاپ آن تکرار می‌شود قراردادی در دو نسخه میان خود مبادله نمایند. یک نسخه از قرارداد به منزله سفارش‌نامه در چاپخانه نگهداری می‌شود. طبق تبصره ذیل ماده ذکر شده، در مورد مطبوعات هیچ‌یک از چاپخانه‌ها مجاز نیستند، بدون مطالبه و ملاحظه امتیاز، اقدام به چاپ آن نمایند. پی‌نویسها:

۱. ابوتربیان، حسین. مطبوعات ایران؛ ضمیمه: سیری در قوانین مطبوعات ایران از صدر مشروطه تا حال. تهران: مؤسسه اطلاعات، ۱۳۶۶. ص ۲۱۳ - ۳۱۸.
۲. اداره کل تفتیح و تدوین قوانین. مجموعه فهرست عناوین قوانین مقررات ۱۳۸۵ - ۱۳۶۲. تهران: نخست‌وزیری، ۱۳۶۲، جلد ۴.
۳. اداره کل قوانین و مقررات کشور. مجموعه مطبوعات و رسانه‌های گروهی؛ از ابتدای قانونگذاری تا پایان مردادماه سال ۱۳۶۸. تهران: نهاد ریاست جمهوری، ۱۳۶۹.
۴. ذاکر حسین، عبدالرحیم. مطبوعات سیاسی ایران در عصر مشروطیت. تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۸.
۵. مجموعه قوانین (سألهای مختلف) تهران: روزنامه رسمی، سألهاى مختلف.
۶. مقدم‌فر، حمید. مجموعه قوانین و مقررات مطبوعاتی. سراغه، نشریه اوحدی، ۱۳۶۹.